

PM Rotel IV (Dnr KS 2022/871)

Promemorian - Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 14 november 2022

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Betänkandet *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag* (SOU 2020:47) innehåller förslag om att socialnämnden ska kunna tillhandahålla insatser även utan föregående individuell behovsprövning. Det råder i dag viss rättslig osäkerhet i frågan om huruvida en utförare kan lämna uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för verksamheten. Det finns därmed behov av ökad tydlighet för att säkerställa att socialnämnden kan följa upp utförda insatser och fullgöra sina åligganden som huvudman.

I promemorian lämnas förslag om att införa en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare i verksamhet enligt socialtjänstlagen. Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § SoL. Den föreslagna bestämmelsen föreslås träda i kraft samtidigt som eventuella andra ändringar av socialtjänstlagen.

Socialdepartementet har remitterat promemorian *Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten* bland annat till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till det förslag som framgår i promemorian om att införa en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare i verksamhet enligt socialtjänstlagen.

Socialnämnden ställer sig positiv till förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse för utförare.

Äldrenämnden välkomnar och ställer sig bakom föreslaget. Promemorian ger ett tydligt stöd för att inhämta och kontrollera underlag för utbetalning till utförare.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser också att förslaget är positivt och lyfter det har påverkan på möjligheterna att följa upp vikten och säkra att invånarna får stöd och hjälp.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd bedömer att förslaget innebär förbättrade förutsättningar att följa upp och kvalitetssäkra utförare samt att det leder till minskad administration hos förvaltningen. Nämnden ser dock en risk för ökad osäkerhet hos den enskilde kring hur den personliga integriteten påverkas om ansvaret för att informera den enskilde flyttas från förvaltningen till utföraren.

Södermalms stadsdelsnämnd är mycket positiv till förslaget som skulle innebära större möjlighet att kvalitetssäkra den enskildes insatser och att motverka välfärdsfusk.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag välkomnar promemorians förslag och vill framhålla att en sekretessbrytande bestämmelse för utförare är central för att ansvarig nämnd ska fullfölja sitt uppdrag samt för att enskilda ska få insatser av hög kvalitet. Vidare är förslaget viktigt för att vissa insatser utan behovsprövning ska bli verklighet. I strävan efter att tillgängliggöra socialtjänsten får inte samhället öppna för att välfärdsbrott ska ske.

Socialnämndens remissvar lyfter viktiga synpunkter som jag menar behöver tas i beaktande. Bland annat vore det lämpligt om man undersökte om det behövs en liknande sekretessbrytande bestämmelse i LSS-lagstiftningen.

I slutänden handlar det om att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Därför är det viktigt att säkra att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser. Det är ett av många steg som behöver tas i arbetet framåt.

Stockholm den 9 november 2022

Alexander Ojanne

Bilaga

1. Remissen Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten, dnr KS 2022/871-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Betänkandet *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag* (SOU 2020:47) innehåller förslag om att socialnämnden ska kunna tillhandahålla insatser även utan föregående individuell behovsprövning. Förslaget är avsett att vara ett komplement till biståndsbestämmelserna i 4 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (SoL) och innebär att den enskilde ska kunna vända sig direkt till en utförare som erbjuder insatser för kommunens räkning. Med begreppet utförare avses den som utför insatsen, oavsett om det sker i kommunens egen regi, i samverkan med en eller flera andra kommuner eller om kommunen anlitar en enskild person enligt 2 kap. 5 § SoL. En majoritet av de remissinsatser som yttrat sig över förslaget tillstyrker eller har inget att invända mot att socialnämnden ska kunna tillhandahålla insatser utan behovsprövning. Flera remissinsatser ser dock ett behov av ett tydligt lagstöd för att kunna följa upp privata utförare.

Det råder i dag viss rättslig osäkerhet i frågan om huruvida en utförare kan lämna uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för verksamheten. Framför allt gäller det möjligheten för privata utförare att lämna uppgifter till socialnämnden. Mot bakgrund av den osäkerhet som finns kring vilka uppgifter som får lämnas ut, samt att tidigare utredningar som har behandlat frågan, har kommit till delvis olika slutsatser finns det behov av ökad tydlighet för att säkerställa att socialnämnden kan följa upp utförda insatser och fullgöra sina åligganden som huvudman.

En reglering i lag skulle ge ökad tydlighet vad gäller vilka uppgifter som socialnämnden får inhämta och säkerställer att socialnämnden får del av den information som är nödvändig. En sådan reglering skulle också ge ökad tydlighet för enskilda om vilka uppgifter som kan komma att lämnas. En skyldighet för utförare att lämna ut vissa uppgifter till den huvudman som har ansvar för och finansierar verksamheten ger socialnämnden möjlighet att på ett mer effektivt och säkert sätt följa upp och kontrollera verksamheten.

Ett samtycke bedöms inte vara tillräckligt för att garantera och tydliggöra det behov av informationsöverföring som finns. Socialtjänstlagen bör därför innefatta bestämmelser att om en kommun har överlämnat åt en annan kommun, eller åt någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser eller andra uppgifter, ska utföraren lämna ut uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen eller uppgiften. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden. Utförarens överföring av information till ansvarig socialnämnd skulle därmed inte medföra ett obehörigt röjande.

I promemorian lämnas förslag om att införa en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare i verksamhet enligt socialtjänstlagen. Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § SoL. Den

föreslagna bestämmelsen föreslås träda i kraft samtidigt som eventuella andra ändringar av socialtjänstlagen.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Staden bedriver sitt arbete rörande socialtjänsten med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.4 I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.

För att kunna fullgöra sin uppföljningsskyldighet behöver den ansvariga socialnämnden ha tillgång till tillräcklig information och återkoppling från den som utför insatser, oavsett om dessa ges i kommunens egen regi, i samverkan med en eller flera andra kommuner eller om kommunen anlitar en privat utförare.

Stadsledningskontoret ställer sig därför positivt till det förslag till lagändring som framgår i promemorian om att införa en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare i verksamhet enligt socialtjänstlagen. Ett samtycke bedöms inte vara tillräckligt för att säkerställa den juridiska tillgängligheten till den information som behövs för kvalitetssäkring, administration och uppföljning. En reglering i lag med ökad tydlighet vad gäller vilka uppgifter som socialnämnden får inhämta säkerställer att socialnämnden får del av den information som är nödvändig.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i tjänsteutlåtandet.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2022 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av promemorian Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänst.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar lagförslaget om uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten. För stadens socialtjänst får förslaget positiva konsekvenser både för verksamhetsuppföljning och individuell uppföljning av insatser. Förvaltningen menar att det är rimligt att den beslutande nämnden har rätt att ta del av nödvändiga uppgifter för att följa upp verksamheter.

Privata utförare utför en stor del av socialtjänstens insatser i staden. Samtidigt är stadsdelsnämnderna ytterst ansvarig för att insatsen utförs enligt det uppdrag som utföraren har fått. Detsamma gäller då beställare och utförare verkar inom olika stadsdelsförvaltningar eller då socialförvaltningen utför insatser på uppdrag av stadsdelsförvaltningarna. Om lagstiftningen kring utlämnande av uppgifter från utförare tydliggörs innebär det mindre administration med samtycken och möjliggör för den beslutande nämnden att enklare fullfölja sitt uppföljningsansvar.

För socialtjänsten i staden är det viktigt att arbeta aktivt med såväl verksamhetsuppföljning som uppföljning av biståndsbedömda insatser på ett individuellt plan. Att uppföljning fungerar är nödvändigt, både för att motverka välfärdsbrott och för att säkerställa att personer som befinner sig i en utsatt situation får insatser av hög kvalitet.

Förvaltningen vill samtidigt lyfta att många utförare utför insatser både enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS). Exempelvis kan samma utförare ge stöd i form av ledsagning åt vissa brukare och ledsagarservice åt andra brukare, beroende på om de bedöms tillhöra en personkrets enligt LSS eller inte. För att underlätta för utförarna att veta i vilka fall de är skyldiga att lämna ut uppgifter ser förvaltningen ett behov av en liknande sekretessbrytande bestämmelse i LSS-lagstiftningen. I detta sammanhang är det även viktigt att lyfta att kommunerna har behov av att få fler verktyg för att följa upp oseriösa utförare inom exempelvis assistansverksamhet, som är en verksamhet som bedrivs enligt LSS.

Stadens socialtjänst arbetar på många sätt för att stärka skolgången för barn som har en insats från socialtjänsten, då skolan är en viktig skyddsfaktor. Detta gäller i synnerhet placerade barn. I dagsläget finns juridiska hinder för att samla in och sammanställa uppgifter om dessa barns skolresultat då det råder sekretess mellan myndigheter. Att samla in och samköra den typen av personuppgifter kan också vara oförenligt med EU:s dataskyddsförordning. I detta sammanhang vill förvaltningen lyfta att det kan finnas behov av utredning om kompletterande sekretessbrytande

bestämmelser behövs mellan skola och socialtjänst, liksom det förslag som tagits fram i den aktuella promemorian.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2022 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Robert Mjörnberg (V) m.fl., se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen välkomnar och ställer sig bakom förslaget om att införa sekretess och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet i socialtjänstlagen. Det finns idag en rättslig osäkerhet och det är viktigt med förtydligande i form av lagstöd. Förutom att det är viktigt för att systematiskt kunna följa upp insatserna och säkerställa god kvalitet för den enskilde är det minst lika viktigt i arbetet mot väl-färdsfusk. Promemorian ger ett tydligt stöd för att inhämta och kontrollera underlag för utbetalning till utförare.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 1 september 2022 följande.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Socialnämnden har som huvudman ett ansvar för att följa upp och kvalitetssäkra den socialtjänstverksamhet som bedrivs i kommunen. Ansvaret innebär även att utvärdera verksamheten och kontrollera att de insatser som socialnämnden finansierar också levereras. För att socialnämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag på bästa sätt behöver socialnämnden få information och återkoppling från dem som har fått i uppdrag att utföra delar av socialnämndens uppdrag, oavsett om det sker i kommunens egen regi, i samverkan med en eller flera andra kommuner eller om kommunen anlitat en privat utförare.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget som framgår av Promemorian – Uppgiftsskyldigheten för utförare inom socialtjänsten om att införa en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare i verksamhet enligt socialtjänstlagen. Förvaltningen anser att uppgifterna som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § SoL är av

yttersta vikt för att verka för att säkerställa att invånarna får det stöd och den hjälp som de behöver. Förvaltningen delar uppfattningen om att ett samtycke inte bedöms tillräckligt utan att en reglering i lag krävs för att säkerställa att inte osäkerhet kring frågan uppstår.

En reglering i lag med ökad tydlighet vad gäller vilka uppgifter som socialnämnden får inhämta och säkerställer att socialnämnden får del av den information som är nödvändig. Förvaltningen ställer sig positiv till detta. Förvaltningen anser vidare att en reglering av lag kan bidra till att försvåra för oseriösa utförare att undanhålla information från den ansvariga nämnden med hänvisning till regler om sekretess och tystnadsplikt. Vilket i sig skulle kunna minska risken av en ineffektiv kontroll som riskerar att urholka välfärdssystemet och motverk kommunens möjligheter att förebygga de sociala problem som uppstår i kommuner där kriminella nätverk och välfärdsbrottslighet får fäste.

Förvaltning föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2022 följande.

1. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 augusti 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Inom socialtjänsten gäller sekretess för uppgifter om den enskildes personliga förhållanden och huvudregeln är att uppgifter om den enskilde inte får lämnas ut eller delas utan ett samtycke. I dagsläget inhämtar förvaltningen samtycke från den enskilde vid varje ansökan i syfte att ta kontakt med andra parter rörande ärendet och/eller för att följa upp insatsen. De enskilda informeras om syftet med att begära samtycke, vilka typer av uppgifter som behandlas och mellan vilka parter information kan överlämnas. Den enskilde avgör själv vilka parter som får ta del av informationen.

Förvaltningen bedömer att promemorians förslag om införandet av en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare förbättrar möjligheterna att inhämta relevanta uppgifter från utförare i uppföljnings- och kvalitetssäkringssyfte. Förslaget bedöms också medföra minskad administration hos förvaltningen då samtycken inte behöver inhämtas vid varje enskild ansökan. Ett tydligt lagstöd för att kunna inhämta uppgifter från privata utförare är dessutom en direkt förutsättning för att säkerställa att insatser utan individuell behovsprövning, i enlighet med förslaget om en ny socialtjänstlag, kan följas upp och hanteras.

I relation till icke behovsbedömda insatser bedöms förslaget även innebära att ansvaret för att informera den enskilde om hur uppgifter och information hanteras förflyttas från förvaltningen till utföraren. Förvaltningen bedömer att detta kan medföra en risk för att de enskilda upplever en större osäkerhet kring hur den personliga integriteten påverkas.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2022 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är mycket positiv till en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare av socialtjänst. Södermalms stadsdelsnämnd har utförare i egen regi men behöver också köpa SoL- och LSS-insatser av externa aktörer. Förvaltningen, liksom Stockholms stads social- och äldreförvaltningar, genomför systematisk uppföljning av både egen regi och externa aktörer. Uppföljningarna syftar till att säkerställa god kvalitet för den enskilde. När det gäller externa aktörer behöver staden även säkerställa att utföraren är seriös i sin yrkesutövning. Nuvarande lagstiftning kan ibland försvåra en kvalificerad och rättssäker uppföljning av externa aktörer. Förvaltningen är därför mycket positiv till den sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare av socialtjänst som Socialdepartementet föreslår. Om paragrafen införs i socialtjänstlagen skulle den ge förvaltningen större möjlighet att kvalitetssäkra den enskildes insatser samt att motverka välfärdsfusk.

Förvaltningen vill lyfta att sekretess- och tystnadsplikt brytande uppgiftsskyldighet är lika viktigt för utförare av LSS-insatser som SoL-insatser. Förvaltningen behöver säkerställa kvalitet och seriositet även hos dessa utförare och skulle därför gärna se likalydande bestämmelser i lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som första stycket i paragraf 12 kap. 11 § i nya socialtjänstlagen, om detta inte regleras i annan föreskrift.

Socialdepartementet lyfter i promemorian att ökad spridning av personuppgifter ökar risken för intrång i den personliga integriteten. Som Socialdepartementet skriver hanterar socialnämnderna redan idag en stor mängd känslig information om enskilds personliga förhållanden och Södermalms stadsdelsförvaltning har utarbetade rutiner för att skydda den enskildes integritet. Förvaltningen vill ändå framhålla att det är viktigt att inte skapa processer och rutiner som innebär att mer information än vad som är ändamålsenligt överlämnas när det gäller personliga förhållanden.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande av Robert Mjörnberg m.fl. (V)

Promemorian ”Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten” ger, genom förslaget om tillägg av ny paragraf, 12 kap. 11 § i kommande ändringar av Socialtjänstlagen, stadsdelsnämnderna och äldrenämnden förutsättningar för att kunna följa upp omsorg även i privat regi.

Vi anser att utan denna nya lag har väsentliga förutsättningar saknats för den hårt drivna privatisering som skett sedan tillkomsten av LOV (Lagen om Valfrihet) 2009. Enligt äldreomsorgens årsrapport 2021 utfördes i hemtjänsten 63 % av verkställda beslut av privata utförare och av totala vård- och omsorgsplatserna var 60 % upphandlade enligt LOV. Det betyder att ca två tredjedelar den äldreomsorg som stadsdelsnämnderna och övergripande äldrenämnden ansvarar för, har brustit avseende uppgifter viktiga för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt även i möjligheterna att upptäcka välfärdsfusk.

Vänsterpartiet har under denna mandatperioden upprepat tagit upp de brister i och avsaknad av uppföljning som återkommit i redovisning av årsrapporter och verksamhetsuppföljningar och bristande insynen hos privata utförare. Vi var positiva till de uttryckliga krav på uppföljning och omsorgsarbete enligt vetenskap och beprövad erfarenhet som togs upp i utredningen Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Vi anser att såväl dessa ändringar i kommande socialtjänstlag som tillägg av nya paragrafen i 12 kap 11 § bör ge incitament till en täckande utvärdering av äldreomsorgen i privat regi.

§ 4

PM: Promemorian - Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 14 november 2022

KS 2022/871

Beslut

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen behandlar ett ärende om Promemorian - Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten. Borgarrådet Ojanne redovisar ärendet i en promemoria.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är borgarrådsberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag.

Signerat av

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Torun,Boucher	2022-11-10
Karin,Wanngård	2022-11-10
Hans Lorentz,Altsjö	2022-11-10
Gustav Christofer Ingemar,Fjellner	2022-11-10